

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра міжнародного права**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
Ярослав ЛАЗУР
гербне 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВНИЧІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ

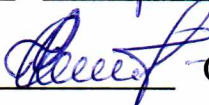
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Правничі системи сучасності» для здобувачів вищої освіти галузі знань **29 Міжнародні відносини** спеціальності **293 Міжнародне право** освітньої програми **Міжнародне право**.

Розробники: Гецько В.В., к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародного права

протокол № 10 від «17» серпня 2024 року

Завідувач кафедри Ольга КОТЛЯР

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 8 від «19» серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Павло ЧЕРЕВКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	1
Кількість змістових модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	1	1
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: письмова	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є: опанування студентами системи фундаментальних знань про правову систему сучасності; відіграє значну роль у формуванні світогляду юристів-міжнародників і виробляє у них навички методологічно правильно вести науково-дослідну роботу в рамках юриспруденції; на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів; формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування норм національного та міжнародного права захисту прав людини.

Знання вивчення дисципліни полягає у формуванні теоретичних знань про основні сучасні конституційні традиції, закономірності їх формування та розвитку у порівняльно-правовій перспективі, поглибленню правової культури у сфері порівняльного аналізу закономірностей формування політичних і публічно-владних інституцій у різних країнах світу.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері міжнародного права.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02 Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 05 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 06 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 07 Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність критично осмислювати теорії ,принципи, методи і поняття міжнародного права, права Європейського Союзу, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

СК 3. Здатність захищати національні інтереси власної держави та права людини, за допомогою міжнародно-правових інструментів та механізмів.

СК 11. Здатність продовжувати професійне навчання із значним ступенем автономії.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна “Правничі системи сучасності” вивчається на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня і не потребує наявності специфічних знань та навичок.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Міжнародне право**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними.	ПРН 01
Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.	ПРН 02
Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.	ПРН 03
Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.	ПРН 05
Виробляти спільні рішення, працювати в команді, виявляти лідерські якості, визначати пріоритетні цілі у професійному і навчальному контекстах, планувати індивідуальну та групову роботу з метою їх досягнення.	ПРН 13
Використовувати сучасні цифрові технології, здійснювати збирання з різних джерел, систематизацію та аналіз інформації щодо міжнародних і національних правових процесів і явищ.	ПРН 15
Формулювати висновки, розробляти рекомендації, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання проблем у сфері правотворчої право інтерпретаційної та правозастосовної діяльності.	ПРН 16
Самостійно визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси.	ПРН 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Правничі системи сучасності»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр
Демонструвати концептуальні знання правничих систем зарубіжних країн, поділ та характеристика правових сімей, включаючи знання структури та класифікації правових систем зарубіжних країн.	ПРН 01
Демонструвати знання про джерела права правових сімей, знання про порівняльний процес розвитку нормативно-правових актів, системи загального права та судових прецедентів, звичаїв зарубіжних країн і міжнародного права.	ПРН 02

Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.	ПРН 03
Здійснювати аналіз законодавства зарубіжних країн на відповідність нормам міжнародного права	ПРН 05
Набуття навичок та умінь, формування навичок співпраці, критичного та логічного мислення, аналізу, відбору та презентації інформації, пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем завдяки об'єднанню зусиль учасників в тренінговій групі	ПРН 13
Демонструвати вміння використання сучасних цифрових технології та збирання з різних джерел, систематизацію та аналіз інформації щодо міжнародних і національних правових процесів і явищ	ПРН 15
Знати сучасні наукові досягнення у сфері міжнародного та національного права, мати навички науково-дослідної роботи, інтерпретувати результати наукових досліджень та враховувати їх у практичній професійній діяльності	ПРН 16
Самостійно визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси	ПРН 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: поточне опитування; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань і досліджень.

Підсумковою формою контролю є залік. При вивченні навчальної дисципліни «Правничі системи сучасності» використовуються наступні методи навчання: семінарські (практичні) заняття, індивідуальні заняття, виконання наукових робіт (реферат/есе) під керівництвом викладача.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: фронтальне та індивідуальне опитування, проведення термінологічних диктантів, розв'язання письмових завдань, практичних ситуацій.

Форма модульного контролю: письмова

Форма підсумкового контролю: письмовий залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота													Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	Реферат/Есе	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10		

T1, T2, T3, T4... - теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	12	60
Реферат/Есе	1	10
Модульна контрольна робота	1	30
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

В кінці семестру, в якому вивчається дисципліна, здобувачі виконують модульну контрольну роботу, яка оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, які мають підсумковий рейтинговий бал не менше 35. Підсумкова рейтингова оцінка визначається як сума балів за практичні (семінарські) заняття, реферат або есе та модульну контрольну роботу.

Здобувач вищої освіти, рейтинговий бал якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити його до початку заліку під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В протилежному випадку, здобувач не допускається до складання заліку, і у нього виникає академічна заборгованість.

Залік з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов модульний контроль та його влаштовує підсумкова рейтингова оцінка. Здобувачі вищої освіти, рейтинговий бал яких становить від 35 до 59, залік складають обов'язково.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, метод та функції порівняльного правознавства.

Предмет та об'єкти порівняльного правознавства. Метод порівняльного правознавства. Цілі та функції порівняльного правознавства. Значення порівняльного правознавства. Його місце та роль в системі юридичних наук.

Тема 2. Національні правові системи та правові сім'ї.

Поняття і структура національної правової системи. Структура правової системи. Функції правової системи. Поняття та види сімей національних правових систем.

Тема 3. Романо-германська правова система. Романська група правових систем.

Історичний розвиток романо-германської правової сім'ї. Публічне і приватне право у країнах романо-германської правової сім'ї. Правова норма в романо-германської правової сім'ї. Система джерел права. Романська група правових систем. Сучасна правова система Франції, Бельгії, Іспанії, Італії, Люксембургу та Португалії.

Тема 4. Германська група правових систем.

Основи правової системи ФРН. Сучасна правова система Австрії. Процес створення уніфікованої правової системи Швейцарії.

Тема 5. Скандинавська група правових систем.

Загальна характеристика скандинавської групи правових систем. Вплив римського права на Скандинавські країни. Історичний розвиток і джерела скандинавського права. Уніфікація і гармонізація законодавства Скандинавських країн. Основи правової системи країн Північної Європи: Швеції, Данії, Норвегії, Фінляндії, Ісландії та країн Балтії.

Тема 6. Правова система країн Латинської Америки.

Загальна характеристика латиноамериканської групи правових систем. Історичний розвиток країн Латинської Америки. Кодифікація та джерела латиноамериканського права. Сучасна правова система країн Латинської Америки: Аргентини, Бразилії, Мексики, Чілі, Парагвай, Уругвай.

Тема 7. Правова система Японії

Поняття японського права і особливості його формування. Вплив китайських ідей та теорій на формування японського права. Вестернізації права в Японії. Сучасний стан японського права. Вплив американського права. Конституція Японії 1946 р. Системи законодавства Японії.

Тема 8. Правова система Китайської Народної Республіки.

Комітет з Поняття, ознаки та сфера поширення далекосхідної правової сім'ї. Загальна характеристика та особливості формування традиційного китайського права. Система китайського права. Джерела китайського права. Сучасна правова система КНР. Судова система КНР. Сянган (колишня англійська колонія Гонконг) і Тайвань – дві теорії у правовій системі КНР.

Тема 9. Правова система Англії.

Формування та історичний розвиток права Англії. Англійське право як право судової практики. Особливості англійського права: принцип верховенства права. Судовий прецедент. Законодавство (статутне право) як, джерело права. Структура та основні галузі права Англії.

Тема 10. Правова система США.

Формування та особливості правової системи США. Відмінність американського права в порівнянні з англійським. Джерела американського права. Судова система США. Основним призначенням Верховного суду США. Апеляційні суди. Окружні суди – основна ланка федеральної судової системи

Тема 11. Мусульманське право.

Поняття та джерела мусульманського права. Поняття шариату, його поділ на чотири групи приписів. Джерела мусульманського права. Структура мусульманського права. Галузі мусульманського права. Поняття і види норм мусульманського права.

Тема 12. Звичаєве право народів Африки, Південно-Східної Азії.

Формування та особливості формування звичаєвого африканського права. Африканське звичаєве право та колоніальний період. Кодифікація африканського звичаєвого права. Джерела і структура африканського звичаєвого права. Традиційне правосуддя. Поняття південно-східного азійського звичаєвого права (Індонезія, Нова Зеландія). Сучасна правова система Південно-Східної Азії.

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Предмет, метод та функції порівняльного правознавства.	6	2	1			3		1				7

Тема 2. Національні правові системи та правові сім'ї.	6	2	1		3		1			6
Тема 3. Романо-германська правова система. Романська група правових систем.	7	2	1		4	1				7
Тема 4. Германська група правових систем.	7	2	1		4	1				6
Тема 5. Скандинавська група правових систем.	8	2	2		4	1				6
Тема 6. Правова система країн Латинської Америки.	8	2	2		4	1				6
Тема 7. Правова система Японії	8	2	2		4		1			7
Тема 8. Правова система Китайської Народної Республіки.	8	2	2		4		1			7
Тема 9. Правова система Англії.	8	2	2		4		1			7
Тема 10. Правова система США.	8	2	2		4		1			7
Тема 11. Мусульманське право.	8	2	2		4	1				6
Тема 12. Звичаєве право народів Африки, Південно-Східної Азії.	8	2	2		4	1				6
Разом за змістовим модулем 1	90	24	20		46	8	4			78
Усього годин	90	24	20		46	8	4			78

6.3 Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет, метод та функції порівняльного правознавства.	1	-
2	Тема 2. Національні правові системи та правові сім'ї.	1	-
3	Тема 3. Романо-германська правова система. Романська група правових систем.	1	-
4	Тема 4. Германська група правових систем.	1	-

5	Тема 5. Скандинавська група правових систем.	2	-
6	Тема 6. Правова система країн Латинської Америки.	2	-
7	Тема 7. Правова система Японії	2	1
8	Тема 8. Правова система Китайської Народної Республіки.	2	1
9	Тема 9. Правова система Англії.	2	1
10	Тема 10. Правова система США.	2	1
11	Тема 11. Мусульманське право.	2	-
12	Тема 12. Звичаєве право народів Африки, Південно-Східної Азії.	2	-
Усього		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет, метод та функції порівняльного правознавства.	3	7
2	Тема 2. Національні правові системи та правові сім'ї.	3	6
3	Тема 3. Романо-германська правова система. Романська група правових систем.	4	7
4	Тема 4. Германська група правових систем.	4	6
5	Тема 5. Скандинавська група правових систем.	4	6
6	Тема 6. Правова система країн Латинської Америки.	4	6
7	Тема 7. Правова система Японії	4	7
8	Тема 8. Правова система Китайської Народної Республіки.	4	7
9	Тема 9. Правова система Англії.	4	7
10	Тема 10. Правова система США.	4	7
11	Тема 11. Мусульманське право.	4	6
12	Тема 12. Звичаєве право народів Африки, Південно-Східної Азії.	4	6
Усього		46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Технічні засоби: персональні комп'ютери, мультимедійний проектор

Програмне забезпечення: пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» «Moodle», додаток Google meet, особиста електронна пошта.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бойко І. С. Порівняльне правознавство : навч. посіб. / І. С. Бойко, Б. В. Бабін. 2-ге вид., випр. та допов. О. : Фенікс, 2011. 152 с.
2. Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Юрид. думка, 2008. Кн. 1. 344 с.
3. Гапотій В.Д. Основні правові системи світу: навчальний посібник / В.Д. Гапотій, О.Л. Жильцов, Г.І. Воржевітіна. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 279 с.
4. Загальна теорія права. Академічний курс: підруч. для студ.-юристів / за ред. д.ра юрид.наук, проф. С.В.Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
5. Крестовська Н. М. Теорія держави і права: елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. 3-тє вид. Х.: Одісей, 2012. 432 с.
6. Петришин О.В., Зінченко О.В., Лук'янов Д.В. Порівняльне правознавство у таблицях: Навч. посіб. Харків: Право, 2021. 164 с
7. Правові системи сучасності : навч. посіб. / за ред. Ю. С. Шемшученка. К.: Юрид. думка, 2012. 492 с.
8. Ситар І. М. Правові системи сучасності (західна традиція права): навч. посіб. / І. М. Ситар. Л., 2009. 408 с.

Допоміжна література

1. Арабаджи Н. Б., Атаманова Н. В. Історичні аспекти впливу римського права на становлення сучасних правових систем. Нове українське право. 2021. № 3. С. 11–16. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.3.1>
2. Бедрій М.М. Право і звичай: проблема співвідношення та взаємодії. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право. 2022. Випуск 72: частина 1. С. 11-17. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.72.2>
3. Биков О., Скоморовський В. (2023). Становлення та розвиток місцевого самоврядування у зарубіжних країнах. *Legal Bulletin*, 51–56. <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-08-51-56>
4. Власенко В. В. Вплив процесів глобалізації на правові системи сучасності. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 1. С. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/392234>
5. Власенко В.В. Історія виникнення та особливості застосування «загального права» та «права справедливості» в англосаксонській правовій системі. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 5. С. 3-7.
6. Грубінко, Андрій, and Ярослав Рудов. Правова система Японії як продукт трансцивілізаційної рецепції: історико-правові аспекти. Актуальні проблеми правознавства, no. 4, Mar. 2024, pp. 12-18, <https://doi.org/10.35774/>.
7. Гумін О.М., Коваль М.М. Англо-американська правова сім'я: особливості формування та основна характеристика запобігання злочинності. Нове українське право, №1 2023 С. 158-163. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.1.20>
8. Єгоров А. Є. Судова практика як джерело права: порівняльний аналіз континентальної, англосаксонської та української правових сімей. Науковий збірник Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 1. 2024 С. 9-16. DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-2>
9. Жак А. С. Порівняльно-правовий аналіз джерел (форм) права романо-германської правової системи та англосаксонської правової сім'ї. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 2. 2020. С. 97 – 101.
10. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред.: М. В. Цвік, О. В. Петришин. Х.: Право, 2010. 584 с.

11. Зварич Р. В., Дручек О. В., Новікова М. М. Правова система України в парадигмі англосаксонської правової сім'ї в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. С. 694 – 696.
12. Іванів А.Р., Судовий прецедент в романо-германській правовій сім'ї. № 2 (2024): Аналітично-порівняльне правознавство. Розділ 1. Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень С. 35-43. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.4>
13. Козинець О., Федоренко Д. “Особливості застосування правових звичаїв у різних правових системах”. Актуальні проблеми правознавства, № 1, червень 2024, С. 6-11, DOI <https://doi.org/10.35774/>.
14. Корнелюк Ю., Кратко Т. Особливості становлення та розвитку англо – американської правової системи. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». Львів. 2020. С. 69 – 74.
15. Кудін А.А. Роль англосаксонської правової сім'ї у розвитку правових систем світу. Науковий вісник публічного та приватного права: Збірник наукових праць. 2020. № 4. С. 35-45.
16. Марущак О.А., Шванська А.О. Особливості визначення, сутності та співвідношення правової системи та правової сім'ї. Право і суспільство. 2017. № 6. Ч. 2. С. 29-34.
17. Михайлюк, М. М. (2024). Поняття та види моделей судових систем (на прикладі зарубіжних країн). Ірпінський юридичний часопис, Вип. 3 (16), С. 303–311. URL: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-3\(16\)-2024-303-311](https://doi.org/10.33244/2617-4154-3(16)-2024-303-311)
18. Морозов С.П. Правничі системи сучасності : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 86 с.
19. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності : монографія / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького. К. : Кондор, 2012. 616 с.
20. Риндюк В. І., Гришко О. М. Система права та законодавство: до питання співвідношення понять. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. № 1, 2022. С. 36-41.
21. Сікорський О. П., Зільник А. Ю. Судовий прецедент у країнах романо-германської правової сім'ї. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 7. С. 183-186.
22. Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (25 трав. 2017 р., м. Київ) / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну, Ф-т підприємництва та права, Каф. госп. Права. Київ : Кандиба Т. П. [вид.], 2017. 309 с.
23. Тарановська А. О. Проблеми розуміння іудейської правової системи. Актуальні проблеми держави і права. 2023. Вип. 100. С.133-141. DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v100.2023.16>
24. Хаустова, М.Г., Лагутіна, К.О. Вплив релігійних традицій на систему права у країнах ісламського світу. Порівняльно-аналітичне право. 2019. №1. С. 11-16. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35727>.
25. Христинченко Н.П., Бородін І.Л., Особливості правової системи України, як різновиду романо-германської правової сім'ї в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал № 10/2023. С. 690-693 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/167>
26. Циганюк Ю.В. Англо-американська правова система. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 327–341.
27. Чернілевський Віктор. Окремі питання вдосконалення правової системи України. Підприємство, господарство і право. 2019. № 7. С. 167-171.
28. Шилінгов, В. С. Теоретико-правові аспекти ідентифікації латиноамериканського права. Ірпінський юридичний часопис, Вип. 1(10), 2023. С. 45–52. URL: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-1\(10\)-2023-45-52](https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(10)-2023-45-52)
29. Шевчук М.Я. Співвідношення понять правова традиція та правовий звичай. Правові новели. Науковий юридичний журнал. 2024. №22. Т. 3. С. 13-17.

30. Шестопапець, Д. В. (2024). Мусульмани в системі сучасних державно-конфесійних відносин: до питання про “оцерковлення” ісламу в Європі. *Східний світ*, (2 (123), 131-142. <https://doi.org/10.15407/orientw2024.02.131>
31. Basic Community Laws, Fifth edition. Edited by Rudden B. and Wyatt D. Oxford, 1994.
32. Catalina Botero The Rule of Law in Latin America: From Constitutionalism to Political Uncertainty. Unfulfilled Promises: Latin America Today. March 2019. URL: <http://surl.li/kjxjx>.
33. Graig Paul, de Burca Grainne, eds. The evolution of EU law. Oxford; NY: Oxford university press, 1999. CXIII, 824p.
34. Graig Paul, de Rurca Grainne. EU law: texts, cases and materials. – Oxford; NY: Oxford university press, 1998. CLXXI, 1152p.
35. Hartley T.C. The foundations of European Community law: An introduction to the constitutional and administrative law of the European Community. – Oxford; NY: Oxford university press, 1998. LXIV, 495p.
36. Hudson J. The Formation of the English Common Law: Law and Society in England from King Alfred to Magna Carta. Abingdon; New York : Routledge, 2018. 252 p.
37. Hohloch G. Richtlinien der EU und ihre Umsetzung in Deutschland und Frankreich. Baden-Baden, 2001. 139s.
38. Kapteyn P.J.G., VerLoren van Themaat P. Introduction to the law of the European Communities: From Maastricht to Amsterdam / Ed. by Gormley Laurence W. L.; Boston: Kluwer law international 1998. CXLVI, 1447 p.
39. Taulegne B. Le Conseil europeen. – Paris: Presses Universitaires de France, 1993. 504p.
40. Zweigert K., Kötz H. Einführung in die Rechtsvergleichung: auf dem Gebiete des Privatrechts. Hein-Tübingen: Mohr Siebeck, 2022. 746 p. URL: <http://digital.casalini.it/9783161620539>

Інформаційні ресурси у мережі Інтернет

1. Верховна Рада України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Президент України: <http://www.president.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство закордонних справ України: <http://mfa.gov.ua/ua>
5. Міністерство юстиції України: <https://minjust.gov.ua/ua>
6. Конституційний Суд України: <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>
7. Організація Об'єднаних Націй: <http://www.un.org/> або // www.unsystem.org
8. Організація з безпеки та співробітництва в Європі: <http://www.osce.org/>
9. Європейський союз: <http://eeas.europa.eu/> або // www.europa.eu.int
10. Європейський суд з прав людини: <http://echr.coe.int/>
11. Європейська Комісія «За демократію через право»: // www.venice.coe.int
12. Рада Європи: <http://www.coe.int/web/portal/home>
13. Управління Верховного комісара ООН з прав людини: <http://www.ohchr.org/>
14. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>